

?Acaba Kıyamet Günü Allah Görülecek Midir

<"xml encoding="UTF-8?">

Acaba Kıyamet Günü Allah Görülecek Midir?

Ayetullah Cafer Subhani

İslami filozoflar, İmamiyye bilginleri ve mutezile grubu apaçık delillerle Allah'ın varlığının, insanlar tarafından görülemeyeceği kadar yüce olduğunu ispat etmişlerdir. Ama bir gruba göre Kıyamet suresi 23. ayetin zahiri Allah'ın salih kullarının kıyamet günü Allah'ı göreceklerini göstermektedir. Nitekim u ayette şöyle buyrulmuştur: "Rablerine bakıp durur." Şimdi şu soru akla takılmaktadır ki acaba ayette yer alan bakıştan maksat nedir?

Cevap:

Akli deliller, apaçık bir şekilde ispat etmektedir ki Allah, cisim ve cismani değildir. Zaman ve mekan onu asla kuşatamaz. Böyle bir varlık, görülmekten çok daha yücedir. Görmek sadece bir şeyin ışığın gözde kırılmasından başka bir şey değildir. Bu kırılma göz ile görülen şey arasında irtibat

kurulduğunda ortaya çıkmaktadır. Böyle bir irtibat ise o şeyin özel bir yerde karar kılmasını gerektirmektedir. Böylece görme organı ondan yansıyan ışığı göz merceğine yerleştirmektedir. Her mekanın olan varlık, kendi varlığında o mekana ihtiyaç duymaktadır. Başkasına ihtiyaç duyan bir varlık ise yoksul bir varlıktır ve ilah olmaya liyakati yoktur.

Bundan da öte Allah'ı ihata ettiği söylenen böyle bir mekanın varlığı üç halden biridir:

1-Ya başından beri Allah'ın varlığı ile birlikte olmuştur, bu durumda o mekan da Allah gibi kadim ve vacib'ul-vücud olacaktır. Bu konu da vacib'ul-vücud'un vahdeti ile uyumlu değildir.

2-Veya başka bir varlığın yaratığıdır. Bu durumda o diğer varlığın, vacib'ul-vücud olan bir ilah sayılması gerekecektir.

3-Veya Allah, o mekanı yaratmıştır. Bu durumda Allah bizzat mekana ihtiyaç duymamaktadır. Zira mekanı yaratmadan önce de varlık sahibidir. Bu durumda mekana ihtiyacı olmayan Allah yeniden mekana ihtiyaç duyar bir hale getirilmiş olacaktır. Bu felsefî delil ve diğer bir takım deliller de açıkça göstermektedir ki Allah, mekan sahibi olmaktan münezzehtir. Dolayısıyla da Allah'ı maddi gözlerle görebilmek mümkün değildir.

Ama ayetin anlamına gelince... Burada iki cevap verilebilir:

1-Ayette geçen "nazire" kelimesi görücü anlamında değildir, bekleyici anlamındadır. Ayetten maksat şudur ki birinci grup, Allah'ın lütuf ve rahmetini beklemektedir. Arapça dilinde, bu kelime beklemek anlamında kullanılmaktadır. Örneğin "sebe" melikesi, Süleyman için bir takım hediyeler gönderince etrafındakilere bakınarak şöyle demiştir: "Bunun içindir ki, ben şimdi onlara bir hediye gönderip elçilerimin ne gibi bir cevap getireceklerini bekleyeceğim"

Bu ayette geçen "nazire" kelimesi, beklemek anlamındadır; bakmak anlamında değil. Nitekim bir şairin şiirinde de, "ila" edatı ile geçişli bir fiil olarak kullanıldığı halde bekleme anlamına gelmektedir: "Ben, bana vaad ettiklerin hususunda sana bakmaktayım. (lütuf ve merhametini beklemekteyim). Tıpkı bir fakirin bir zenginden beklentisi gibi." Bu şiirde geçen "nazir" kelimesi, beklemek anlamındadır, görmek anlamında değil.

2-Nazire kelimesi, bakmak anlamında gelse dahi, cümlelerin geneli, Allah'ın rahmet ve lütfünü beklemekten kinayedir. Bu hakikat, iki konunun açıklanmasıyla açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Evvela genel halk konuşmasında bazen kelimelerden kinayeli bir anlam ifade edilmektedir. Örneğin, "falan kimsenin eli açıktır." denmektedir. Burada kastedilen şey, o kimsenin cömert oluşudur veya, "falan kimse, falan kimsenin eline bakmaktadır." ifadesi kullanılmaktadır. Burada "bakmaktadır" sözünden maksat, onun ihsan ve bağışını beklemesinden kinayedir.

Arapça dilinde de şöyle yer almıştır: "Önce Allah'a, sonra sana bakmaktayım." Bu cümle de insanın önce Allah'ın lütfünü, ikinci derecede de muhatabının lütfünü beklediğinden kinayedir. Nitekim "Ekreb'ul-Mevarid" kitabının yazarı, söz konusu örnekten sonra onu şu şekilde tefsir etmiştir:

"Şüphesiz ben, önce Allah'ın, sonra senin lütfünü beklemekteyim."

Kur'an-ı Kerim, sözünde durmayan ve ahitlerini az bir değere satan kimseler hakkında şöyle buyurmaktadır: "Allah'ın ahidini ve yeminlerini az bir değere değişenlerin, işte onların, ahirette bir payları yoktur. Allah onlarla kıyamet günü konuşmayacak, onlara bakmayacak, onları temize çıkarmayacaktır. Elem verici azap onlar içindir."

Burada ayette yer alan "bakmayacak" ifadesinden maksat, gözlerle bakmak değildir. Zira Allah'ın bakıp bakmamasının onlara bir faydası yoktur. Onlar için önemli olan o acı günde Allah'ın lütuf ve merhametidir. Bu durumda söz konusu ifade Allah'ın o gün onlara merhamet ve lütuf nazarıyla bakmayacağıdır. Söz konusu ayette de bakmak kelimesi Allah'ın rahmetini beklemekten kinayedir.

İkinci olarak ayetin öncesi ve sonrası göz önünde bulundurulduğu taktirde şu gerçek açıklığa kavuşmaktadır ki, "nazire" kelimesinden maksat, zahiri bakış değildir. Aksine maksat, Allah'ın lütfüne bakmak ve Allah'ın merhametinin beklentisi içinde olmaktır. Zira bu hususta dört ayet, birbirini ardınca yer almıştır. Dolayısıyla dördüncü ayet ışığında söz konusu ayet de kolay bir şekilde tefsir edilebilir. Söz konusu ayetler, şunlardır:

"O gün yüzler ışıltı ışıltı parlar."

"Rablerine bakıp durur."

"O gün bir takım yüzler de asıktır."

"Kendisine, omurgayı kıran bir azabın yapılacağını anlar."

Bu dört ayette üçüncü ayet, birinci ayetin karşısında, dördüncü ayet ise ikinci ayetin karşısında yer almıştır. Dördüncü ayetin içeriğinin mülâhaza edilmesiyle ikinci ayetteki belirsizlik de ortadan kalkmış olacaktır.

Birinci ve üçüncü ayetler, kıyamet günü insanların yüzünün iki türlü olacağını beyan etmektedir.

1-"O gün yüzler ışıltı ışıltı parlar."

2-"O gün bir takım yüzler de asıktır."

İkinci ve dördüncü ayetler ise bu iki yüz sahibinin kaderini açıklığa kavuşturmakta ve şöyle buyurmaktadır: "Rablerine bakıp durur."

Dolayısıyla iki yüzün akıbetinin karşılaştırılması delili ile söz konusu ayetin belirsizliğini ortadan kaldırmak mümkündür. Asık yüzler, ilahi azap beklentisi içinde bulunmaktadır. Nitekim haklarında şöyle buyrulmuştur: "Kendisine, omurgayı kıran bir azabın yapılacağını anlar." Dolayısıyla bunun karşısında ışıltı ışıltı parlayan yüzler yer almaktadır. Yani onlar ise Allah'ın rahmet beklentisi içindedir. "Rablerine bakıp durur."

Bu karşılaştırma söz konusu anlamı açıklığa kavuşturmaktadır. Başka bir ifadeyle dördüncü ayette azap beklentisi söz konusu olduğu için ikinci ayette de Allah'ın rahmetinin beklentisi söz konusudur; Allah'ın zahiri görünmesi değil.

Özetle bu ayetten yola çıkarak kıyamet günü Allah'ın görüleceğini iddia etmek,

söz konusu dört ayetin ifade ettiği hedeften gaflet etmektir. Usulen bu ayetler itaat eden veya suç işleyen kimseleri ele almaktadır ve her bir grup da özel bir akıbetle sahiptir. Bu akıbetleri ya ilahi rahmetlerin inişi veya azabın gönderilişidir. Dolayısıyla bu durumda Allah'ın zatının müşahedesinin ayetin hedefiyle hiçbir irtibatı yoktur ve ayetten Allah'ın görülebileceğini anlamak mümkün değildir.